

«La Demoiselle sauvage»

Vita ed ovra da l'autura valsesana S. Corinna Bille (1912–1979)

S. Corinna Bille è naschida ils 29 d'avust 1912 a Losanna e morta ils 24 d'octobre 1979 a Sierre. Ses num oriund Stéphanie ha ella midà pli tard en Corinna, rendend omagi al vitg natal da sia mamma (Corin, situà en la visch-nanca valsesana da Crans-Montana). Corinna Bille è creschida si en il Valais sco figlia dal vaidrer Edmond Bille. Durant ses temp da scola ha ella tranter auter passentà in onn en l'internat da las dominicanas a Lucerna; da quel temp è ella vegnida a savair da la mort da ses mez frar. Suenter avair terminà la scola comerziale a Sierre (1930) ha Bille frequen-tà ina scola superiura a Turitg ed en visità curs da litteratura a la Scola politecnica fe-derala.

L'onn 1934 ha Corinna Bille maridà l'autur Vital Geymond. Cun el ha ella vi-vi a Paris (fin il 1936) ed è viagiada en l'Ita-lia ed en Spagna. Ma la lèrg è ida dapart e Bille è returnada en il Vallais. Là ha ella emprendi a conuscher l'autur Maurice Chappaz (1916–2009). Els han maridà il 1947 e gè trais uffants; vers la fin dals onns

1950 èn els ids a star a Veyras.

Il 1939 è cum-parì l'emprim cu-desch da Bille, la collezioni da poe-sias «Printemps»; il

1944 è suandà ses emprim roman «Théo-dà». En il center da ses ritg operar litterar stattan però ils raquints e las novellas. Cun «La Fraise noire» (1968) è l'autura vegni-da enconuschenta sur ils cunfins da la Svizra ora; e cun «La Demoiselle sauvage» (1974) ha ella guagnà il Prix Goncourt de la Nouvelle.

Corinna Bille è vegnida malsauva il 1979 durant in viadi tras l'Uniu sovieti-ca ed è morta curt suenter ses return en l'ospital da Sierre.

En sia prosa realistica tematischescha l'autura per exemplu la direzza da las cun-diziuns da viver dal mund alpin, integron però en sia lingua transparenta ele-ments fantastics (siemis, il mund da la flora e fauna che sa maschaidan) e psicologics (malraus, in'erotica innocentia, la brama suenter l'unitad paradisica).

Sin la dumonda «Pertge scrivais Vus?» ha Corinna Bille respundi: «La ventira è insupportabla e la suffrientscha è insup-portabla. Scriver è in remedii cunter l'in-supportabel. Be mia lavour ma renda equi-librada, ma proveda cun la coerenza ne-cessaria che ni il social, ni il religius, ni l'aventura e gnanc la maternitàt na ma pon dar.»

Il relasch en

l'Archiv svizzer da litteratura

S. Corinna Bille ha prendi diversas cha-schuns per documentar sia relaziun cun la Biblioteca naziunala svizra. L'onn 1967 ha ella per exemplu laschà stampar en num da questa instituziun in exemplar da l'edi-zion bibliofila da «Théoda», il 1974 ha el-la deditgà a la Biblioteca naziunala l'edi-zion originala e signada da «La Demoiselle sauvage» ed il 1979 quella dals «Invités de Moscou».

L'onn 1996 ha la Posta svizra deditgà a S. Corinna Bille ina marca postala.

Dus onns pli tard è Maurice Chappaz sa decidi da confidar a la Biblioteca naziunala tut ils manuscrits e documents e tut las brevs da Corinna Bille, sco er sias at-gnas materialias. Grazia a questa decisiun, che sia dunna n'avess segiramañ betg dischapprovà, malgrà sia stretga relaziun cun il Vallais, sa chatta l'Archiv svizzer da litteratura sco ertavel dals manuscrits da la Biblioteca naziunala en la ventiraiva situaziun da pudair tgirar ils archivs da dus dals pli impurtants scripturs da la litteratura en lingua franzosa da la Svizra, che de-riyan ultra da quai da duas famiglias ch'han influenzà decisivamain las midadas en il Vallais a la fin dal 19avel tschientaner. Maurice Chappaz scriva perquai cun raschun ils 25 da settember 1980: «La vie d'un pays avec tous ses changements se trouve directement dans nos vies et dans nos oeuvres.»

Ils manuscrits da Corinna Bille èn arri-vads tranter il 1981 ed il 1990 en diversas furniziuns en l'Archiv svizzer da litteratura. Las emprimas lavurs da zavrada e d'ordinaziun han gè la finamira da stabilir in inventari summaric, la basa indispensabla per in catalog pli detaglià. Las lavurs ch'èn suanda-sas han pertugà la denominaziun dals do-cuments e da las parts spezialas dal relasch. Cumplertond sia dissertaziun ha Maryke de Courten describt minuziusamain ils «Carnets de rêves» da Corinna Bille che furman per uschè da dir il coc da si'ovra.

Vesend ils problems d'identificaziun, han ils documents fotografics spertamain attratg l'attenziun. Las plattas da vaider ed ils negativs èn vegnids zavrads ed ordinads provisoricamain tenor temas; quai è suc-cedi cun agid dals albums prezios ch'en cun questa chaschun vegnids descrits si-stematicamain e ch'en vegnids copiads se-lektivamain, mintgamai tenor basegn. Par-allelamain cun questas lavurs èn vegnids ordinads e cataloghisads ils 43 albums cun documents e cun retagls da gasettas. Ed en vista a l'ur publicaziun èn da las brevs da Corinna Bille stadas da l'entschatta ennà l'object da lavurs intensivas.

Per motivs editorials stringents è il ma-nuscrit da «Le Vrai Conte da ma vie» veg-nì surdà a l'Archiv da litteratura pir suenter la publicaziun dal cudesch da Christiane Makward. Ils onns 1994/95 ha l'Archiv ordinà ils palpiris da «Le Vrai Conte da ma vie». Questa lavour ha surtut pertugà la de-scripziun dals carnets, dals diaris, da las agendas, dals blocs e cudeschs da notizias e.u.v. ch'en reunids sut quest titel. Ultra da quai èn vegnidas cataloghisadas las istorgias, novellas, raquintaziuns e rap-ports da Corinna Bille. Ses relasch è pia na gronda part ordinà ed accessibil.

Parallelamain a questas lavurs d'ordi-naziun e grazia a l'iniziatiua da Maurice Chappaz èn vegnidas realizadas numeru-sas novas edi-zions, publicaziuns postu-mas, lavurs da licenziat e dissertaziuns.

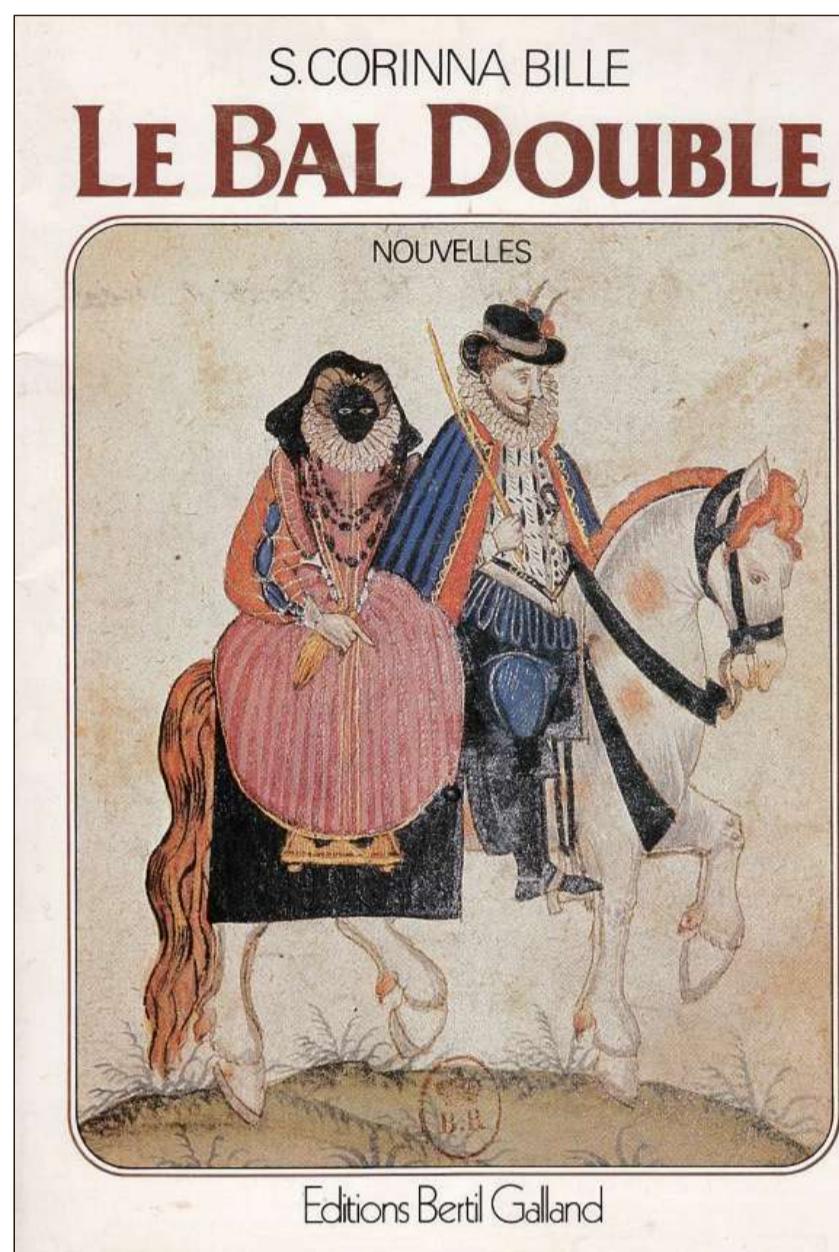
Analisa, documentaziun e publicaziuns

La novella – il gener litterar che corrisponda en blers regards a l'autura

En connex cun l'interess ch'è avant maun per l'ovra da Corinna Bille, èsi da muntada essenziala d'examinar la relaziun tranter ils temas ch'interessan l'autura e sia tscherna da la novella sco gener litterar. Pervi da l'im-purtanza che vegn attribuida al siemi, al mument ed al detagl, corrispunda la novella a qua che Corinna Bille tschertga en il scriver. Ultra da la caratteristica dal gener corrispunda la firma da la novella a la scriptura, perteg ch'en quella preschenta el-la experientschas da limits: Corinna Bille si-tuescha sias personas al cunfin tranter l'en-conuschenet ed il nunenconuschenet. Partind da quest fatg, metta ella en dumonda las structuras tradiziunales da nossa vita e maina nus sur quellas ora.

Ina spontanad ch'engiona

Las novellas da Corinna Bille èn struc-turadas cun inschign; lur spontanad ap-parenta engiona. In exempl furma la ma-

La novella ed il raquint furman ils gener-clav en la vasta ovra narrativa da l'autura.

niera efficacia cun la quala la colur co-tschna punctuescha la concisadat vulida da la novella «Garçon d'Aurore». Il stil maisteril da laschar cular u da manar d'ina realitat exteriura en il temp respectiv dal raquint resorta en spezial da la part inizia-

la progressiva da la novella «La Dernière Confession». Ed il titel da la collezioni «La Demoiselle sauvage» mussa a medem temp la personalitat da l'autura e sia du-bla derivanza «nobla» e rurala.

Las funtaunas d'inspiraziun èn nume-rusas. En pliras novellas chattan ins la tempra d'in raquint da Joseph d'Arbaud, «La Bête du Vaccarès» (1926). Pertugant l'art vegn ins a citar Gustave Doré, Leonor Fini, Lucas Cranach ed auters. In film dad Alfred Hitchcock, «Psycho» (1960), lascha enavos fastizs en «L'Envoyé», dal qual l'entschatta tradescha in'influenza russa. Ils numis propriis pledan per sasez: Elysée, Théodore, Orphée, Orphelin. La translazium tudestga frunta sin tscherts problems, tant pli che tscherts figuraz re-toricas sco l'oximoron stattan fitg a cor a Corinna Bille.

Tratgs fantascs e persunas realas sa crusa-chan

In dals 19 «Carnets de rêve» da Corinna Bille cuntegna il sboz da «Ma forêt, mon fleuve» – ina novella ch'è vegnida publitgada il 1968 en «La fraise noire». En quest carnet sa chattan sbozs d'in istorgia, skizzas e numerusas descripziuns. El cuntegna er notizias datadas: uschia en il diari da vacan-zas da stad, passentadas en la Forêt de Fin-ges sper Sierre. In studi precis da quest carnet permetta da constatar co ch'en naschi-das tscherts parts dal text definitiv. Scenas ch'en naschidas da la fantasia da l'autura sa cruschan cun talas descrittas en il diari d'ina stad. Las personas realas daventan, descriptas cun auters tratgs, quellas da la novella «Ma forêt, mon fleuve», il diari intim d'ina giuvna matta.

Correspondenza da famiglia

La correspondenza da Corinna Bille tran-ter il 1923 ed il 1958 permetta da reconstruir ina part da l'istorgia d'ina famiglia ch'è circumdata d'in mund d'amis, artists

laziuns emozionalas, dat ella ina paisa tut speziala a las opiniuns dal bab en ses pro-fund desideri dad esser renconuschida en ses status da scriptura. Quel na trumpe-scha betg ella. La confidenza e l'admira-zion ch'el demussa vers la figlia èn accum-pagnadas d'encuraschamenti cunituants da tschertgar en la lavour il stimul per l'art.

L'autobiografia postuma

Ina suelta scuntrada da la sciensiada Christiane Makward (Pennsylvania State University, USA) cun Corinna Bille e di-versas casuallatds consecutivas han gè per conseqüenza in cudesch extraordinarie: la valitaziun, la cumpilaziun, l'ordinaziun e la structura da las scrittiras autobiograficas nunpublitgadas ch'èn cumpardidas sut il ti-tel: «Le Vrai Conte da ma vie» («Il vaire ra-quint da mia vita»). A moda e maniera subjectiva veggan intermediadas las nu-merusas visitas indispensablas a la Biblio-teca naziunala svizra ed en il Vallais. L'autura explitescha ultra da quai las circum-stantas, sut las qualas il titel dal cudesch è l'emprim vegnì sbittà e pli tard pusè ve-gni acceptà da Chappaz e da dus differents editurs. Makward accentuescha ch'il cu-desch na saja betg simplamain naschi or da la collauraziun cun Maurice Chappaz, mabain – partind da «millis palpiris» – or d'ina lunga perioda da lavour cun l'agid da Maurice Chappaz, che l'ha sustegni ami-cablamain e permanentamain cun ses pled e cussegl. Quel designesch da remi-nient en sia prefaziun la professuressa Makward sco «cunatura» dal cudesch.

Il manuscrit da «Le Vrai Conte da ma vie» – in dossier fitg cumplex

Il dossier dal manuscrit da «Le Vrai Conte da ma vie» è in dossier fitg cumplex ch'appartegna al relasch Bille-Chappaz. En quel sa chattan d'ina vart annotaziuns, sbozs, plans, copias bellas, copias curregidas e da l'autra vart materialias documen-taras las pli differentas. I sa tracta qua da simpels prospects da viadi fin a sbozs da novellas, da receipts da cuschina fin a con-cepts da romans, d'annunzias da mort fin a poesias, da passaports, certificats d'AVS u certificats da stadi civil fin a primas ver-siuns las pli remartgablas. Uschia sa tschenta la dumonda co che questas nu-merusas parts da texts sa laschan preschen-tar a las perscrutadras ed als perscrutaders en ina furma pli u main coerenta. Vulair conservar questa documentaziun en ses stadi original avess gè per conseqüenza da desister da tuts criteris d'urden e da laschar ella en ses stadi nunordinà. Per quest moti-v èsi vegnì decidi da separar ils docu-ments da pura natira redacziunala dal ma-terial documentar. Uschia èn sa resultadas las suandatas gruppaziuns: a) Carnets, carnettins, agendas, cudeschets da notizias e.u.v. da «Le Vrai Conte da ma vie» (71 documents ordinads cronologica-m). b) Singuls fegl, manuscrits e tipo-scrifts da «Le Vrai Conte da ma vie» (37 dossiers). c) Brevs. d) Tagls or da gasettas, manuscrits da terzs, divers documents (passaports e.u.v.), carnets da disegn e da scola, cudeschs e manuals da scola. e) Ma-terialias da publicaziun da «Le Vrai Conte da ma vie». Documents, tiposcrifts, co-pias dal tom da Christiane Makward e Maurice Chappaz.

La complexitat dal manuscrit, la varie-tad dals documents sco er la necessitat da procurar al tschertgader in access uschè simpel sco pussaivel, han pretendi ina me-to da descripziun, da classificaziun e d'inventarizaziun fitg detagliada per far re-sortir cumplainamain la muntada da quest relasch.

La preschentaziun:
Dossier «S. Corinna Bille».

Dapli infurmaziuns:
chatta.ch/?hiid=4249
www.chatta.ch